

MONOGRAFIA TURISTICA A COMUNEI SALASU DE SUS, HUNEDOARA

1. AȘEZARE GEOGRAFICĂ

Comuna Sălașu de Sus este situată în partea de sud-vest a județului Hunedoara (Transilvania, România) la 54 km de municipiul Deva și la 14 km de orașul Hațeg. Poziția geografică a comunei Sălașu de Sus, este limitată de valorile 45°31' latitudine nordică și 22°57' longitudine estică.

Comuna Sălașu de Sus are în componență 11 sate: Sălașu de Sus (reședința comunei), Coroiești, Mălăiești, Nucșoara, Ohaba de Sub Piatră, Paroș, Peștera, Râu Alb, Râu Mic, Sălașu de Jos, Zăvoi.

Comuna Sălașu de Sus este așezată la limita nordică a Parcului Național Retezat, într-o zonă peisagistică extraordinară, plină de tradiții, marcând drumul de acces către una dintre cele patru porți care fac deschiderea către masivul Retezat.

Zona face parte din Tara Hațegului, un ținut bogat în vestigii istorice și în rămășițe fosilifere cuprinse în recentul perimetru al Geoparcului Internațional UNESCO Tara Hațegului.

Comuna Sălașu de Sus se învecinează în partea de nord și nord-vest cu comuna Sântămăria-Orlea, la sud și sud-vest cu comuna Râu de Mori, la sud cu orașul Uricani și la est cu comuna Pui și Baru Mare. Teritoriul comunei ocupă o suprafață de 223 kmp.

Comuna Sălașu de Sus este străbătută de DN 66 care trece prin partea nordică a teritoriului străbătând satul Ohaba de Sub Piatră. Calea ferată dublă, electrificată, Deva – Petroșani trece tot prin localitatea Ohaba de Sub Piatră.

Sălașu de Sus, reședință de comună care beneficiind de o poziție geografică de relativă convergență, polarizează unele activități social-economice și de servicii de importanță locală, care acoperind o parte din cerințele populației proprii și a unor sate aflate într-o arie proprie, minoră, de influență; nod rutier de importanță locală, cu *potențial de polarizare*; corespunde unui centru care, prin funcțiile sale economice, determină o interacțiune intensificată cu așezările din jur, între care deține un loc central impunând astfel ameliorarea infrastructurilor.

2. SCURT ISTORIC AL COMUNEI SĂLAȘU DE SUS

Istoria comunității din Sălașu de Sus se integrează în cea a Țării Hațegului, a cărei parte integrantă este, și se pierde în negura timpului. Descoperirile arheologice demonstrează că zona a fost populată încă din perioada neolitică. Zona a cunoscut prosperitatea Daciei lui Burebista și a dominației romane din primele secole ale erei creștine, fiind în imediata apropiere a capitalei Daciei Romane de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa.

Memoriu de prezentare a comunei Sălașu de Sus

Prima atestare documentară a zonei datează din anul 1360. Potrivit numeroaselor descoperiri arheologice făcute în această zonă, Sălașu de Sus prezintă o istorie multimilenară. Există dovezi importante în special din epoca neoliticului a comunei primitive, precum piatră cioplită, sculptată, două comori conținând sute de monede din cupru și două ulcele de lut datate în vremea macedoneană, mai precis în perioada regelui Filip al II-lea, precum și sute de dinari romani din argint. Prima comoară a fost descoperită în 1935, iar cea de-a doua în 1956. De-a lungul anilor s-au făcut numeroase descoperiri arheologice care prezintă o istorie a Sălașului de Sus întinsă pe mai multe milenii: piatră cioplită, sculptată, două comori conținând sute de monede din cupru și două ulcele de lut datate în perioada macedoniană (mai precis din perioada regelui Filip al II-lea), precum și sute de dinari romani din argint.

De asemenea, s-au păstrat vestigii din perioada dominației romane, când Legiunea a XIII-a „Gemina” era cantonată în zonă: s-au păstrat monumente funerare reprezentându-l pe Hercule, oale, resturi de cărămizi etc.

Satul Coroiști - *Profil agricol: agro-pastoral* Satul Coroiști probabil mult mai vechi, este menționat documentar la 1447.

Satul Mălăiești - *sat destinație pentru turismul cultural. Profil agricol: agro-pastoral* Prima mențiune documentară a satului Mălăiești datează din anul 1444, dar cele mai vechi urme materiale descoperite pe Dealul Cetății provin, se pare, din epoca romană.

Satul Nucșoara - *sat turistic-bază de plecare pentru ascensiuni montane. Profil agricol: pastoral - agricol* Așezarea satului Nucșoara este menționată documentar foarte timpuriu în raport cu alte sate hațegane. Confiscat și alipit domeniului Cetății Hațegului, odată cu executarea lui Mihail zis Cîndea, la 1359 satul Nucșoara era restituit văduvei acestuia.

Satul Ohaba de Sub Piatră - *Profil agricol: agro-zootehnic* Ohaba de Sub Piatră, sat care, beneficiind de o poziție geografică de relativă convergență, polarizează unele activități social-economice de importanță locală, acoperind o parte din cerințele populației proprii și a unor sate aflate într-o arie proprie, minoră, de influență; centru de tranzit intermodal fără vocație polarizatoare; situat la calea ferată, asigură transferul călătorilor deserviți rutier, din satele înșirate pe văi, către sistemul feroviar de transport; generator de trafic; *sat-sprijin pentru un areal de dispersie a caselor de vacanță* Prima atestare documentară sigură a satului Ohaba de Sub Piatră poate fi considerată în 1457.

Satul Paroș - *Profil agricol: agro-pastoral* Paroș este sat agro-turistic cu profil mixt, în care se împletesc cultura câmpului cu creșterea animalelor în gospodărie, cu îngrijirea micilor livezi din vatra satului, dar și cu activități din sfera creației artistice și artizanale. Satul Paroș prezintă urme de locuire în vatra satului din neolitic, fiind descoperit un topor din gresie perforat și lustruit. Prima atestare documentară datează din anul 1453.

Satul Peștera - *Profil agricol: pastoral-agricol* Satul Peștera are un caracter tipic pastoral; *sat turistic peisager; sat turistic-bază de plecare pentru ascensiuni montane* În acte satul Peștera, o așezare mică, izolată la poalele masivului Retezat, apare în 1464.

Satul Râu Alb – *Profil agricol: agro-zootehnic* Râu Alb este un sat agricol având o pondere semnificativă a populației active în sectorul secundar, valorificată în alte localități; nod rutier de importanță locală, fără potențial de polarizare. Primul document în care este menționat satul Râu Alb datează din 1398.

Satul Râu Mic - *Profil agricol: agro-pastoral* Satul Râu Mic până în 1964 se chema Văideii de Munte și este menționat la 1445.

Satul Sălașu de Jos - *Profil agricol: agro-zootehnic* Sălașu de Jos este un sat agro-turistic cu profil mixt, în care se asociază cultura câmpului cu creșterea animalelor în gospodărie, cu îngrijirea micilor livezi din vatra satului și cu activități din sfera creației artistice și artizanale; Sălașu de Jos este atestat pentru prima oară în documente în anul 1360. Sălașu de Jos este renumit pentru preparatele tradiționale din carne, specifice gastronomic local fiind binecunoscutii „Virslî de Salas „, etc.;

Satul Zăvoi - *Profil agricol: agro-zootehnic* Satul Zăvoi se chema odinioară Mățești și este atestat documentar la 1547.

3. RELIEFUL

Relieful comunei Sălașu de Sus este preponderent deluros depășind cu puțin altitudinea de 500 m. Aspectul general este dat de caracterul de promontoriu al zonei, care se prezintă asemenea unui piemont, în poalele laturii nordice a masivului Retezat. Practic, comuna se desfășoară pe rama montană sudică a marii depresiuni a Hațegului.

La sud de munții și dealurile piemontane de eroziune care alcătuiesc relieful propriu-zis al comunei, se desfășoară Munții Retezat (latura lor nordică) delimitați prin denivelări de câteva sute de metri față de compartimentul sudic al depresiunii Hațegului în care se află și comuna Sălașu de Sus. De aici rezultă un aspect peisagistic deosebit, care sporește caracterul de masivitate a zonei.

Formele și eroziunile sunt predominante cu depozitii de sedimente variate (calcare, gresie, argile, marne).

Sub aspect morfologic, Sălașu de Sus aparține etajului superior (cuprins între 500-800 m altitudine) al laturii sudice a depresiunii Hațeg, acest etaj făcând trecerea între zona inferioară netedă a depresiunii și zona montană propriu-zisă.

Comuna Sălașu de Sus se află într-o zonă cu grad de seismicitate: F.

4. TURISMUL

70% din suprafața comunei se află pe teritoriul Parcului Național Retezat. Aici, la mijlocul distanței dintre satele Salasu de Sus și Malaiesti, se găsește celebra *Poiană cu narcise*, rezervatie naturala, care prilejuiește organizarea în fiecare an a unui festival ce are în centrul atenției aceste flori.

La nivelul comunei există câteva pensiuni turistice care oferă servicii de agroturism, dar nevoia de astfel de servicii este mult mai mare, datorită potențialului turistic al zonei. În total, există 230 de locuri de cazare în prezent.

În 2016 comuna Salasu de Sus, ca parte a Tarii Hategului, a fost declarata Destinatie Ecoturistica Tara Hategului-Retezat de catre Autoritatea Nationala de Turism.

Lista monumentelor istorice - situri arheologice, comunicată de Direcția Județeană pentru Culte Hunedoara nr. 451/10.03.2020, conform Ordinului cu nr. 2828/2015 pentru modificarea anexei nr. 1 la Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2.314/2004 privind aprobarea Listei monumentelor istorice, actualizată și a Listei monumentelor istorice dispărute, cu modificările ulterioare:

MONUMENTE ISTORICE - poziții în LMI:

Nr.	Cod LMI	Denumire	Localitate	Datare
319	HD-II-a-A-03363	Cetatea Mălăiești	Sat MĂLĂIEȘTI; comuna SĂLAȘU DE SUS	Sec. XIV
320	HD-II-m-A-03363.01	Donjon	Sat MĂLĂIEȘTI; comuna SĂLAȘU DE SUS	Sec. XIV
321	HD-II-m-A-03363.02	Zid incintă	Sat MĂLĂIEȘTI; comuna SĂLAȘU DE SUS	Sec. XIV
332	HD-II-m-B-03370	Biserica „Înălțarea Domnului”	Sat NUCȘOARA; comuna SĂLAȘU DE SUS	1766
333	HD-II-m-B-03371	Casa parohială ortodoxă	Sat NUCȘOARA; comuna SĂLAȘU DE SUS	Sec. XIX
416	HD-II-m-A-03427	Biserica parohială reformată	Sat RÂU ALB; comuna SĂLAȘU DE SUS	Sec. XV-XVI
436	HD-II-m-A-03440	Biserica „Nemeșilor”	Sat SĂLAȘU DE SUS; comuna SĂLAȘU DE SUS	Sec. XVIII
437	HD-II-a-A-03441	Curtea cnezilor Cândreș	Sat SĂLAȘU DE SUS; comuna SĂLAȘU DE SUS	Sec. XV-XVII
438	HD-II-m-A-03441.01	Casa cnezială (ruine)	Sat SĂLAȘU DE SUS; comuna SĂLAȘU DE SUS	Sec. XV-XVII

439	HD-II-m-A-03441.02	Paraclis	Sat SĂLAȘU DE SUS; comuna SĂLAȘU DE SUS	Sec. XV-XVII
440	HD-II-m-A-03441.03	Fortificație (zid incintă, cu patru turnuri la colțuri)	Sat SĂLAȘU DE SUS; comuna SĂLAȘU DE SUS	Sec. XV-XVII
441	HD-II-m-A-03442	Biserica „Sf. Atanasie și Chiril”	Sat SĂLAȘU DE SUS; comuna SĂLAȘU DE SUS	Sec. XV-XVI, cu transf. sec. XIX

SITURI ARHEOLOGICE:

- Biserica medievală de la Coroiștei, cod RAN 91134.01
- Așezarea romană de la Mălăiești - Dealul Cetății, cod RAN 91143.03
- Necropola medievală de la Mălăiești - Progadea cea Veche, cod RAN 91143.02
- Cetatea medievală de la Mălăiești - Sub Brazi, cod RAN 91143.01
- Podul roman de la Ohaba de Sub Piatră, cod RAN 91161,02
- Situl arheologic de la Ohaba de sub Piatră - Dealul Viilor, cod RAN 91151.01
- Așezarea medievală de la Nucșoara - Gura Plaiului, cod RAN 91152.02
- Situl bisericii romanesti Pogorârea Sf. Duh din Paroș, cod RAN 91170.01
- Așezarea de la Peștera - Grota Capela, cod RAN 91189.05
- Biserica Ortodoxă de la Peștera, cod RAN 91189.04
- Așezarea neolitică de la Râu Alb - Cetate, cod RAN 91189.01
- Biserica medievală de la Sălașu de Jos - Cimitir, cod RAN 91214.01
- Biserica ortodoxă medievală de la Zăvoi, cod RAN 91223.01
- Drumul de epocă romană de la Sălașu de Sus - Drumul Jiului, cod RAN 91125.07
- Așezarea de epocă romană de la Sălașu de Sus - Consiliul Popular, cod 91125.06
- Situl bisericii romanești Sf. Nicolae de la Sălașu de Sus, cod RAN 91125.04
- Drumul roman de la Ohaba de sub Piatră, cod RAN 91161.03
- Situl arheologic de la Sălașu de Sus - Șasa, cod RAN 91125.05
- Așezarea de epocă romană de la Râu Alb - Latura Cetăți, cod RAN 91198.03
- Așezarea de epocă medievală de la Peștera - Cetatea Haiducilor, cod RAN 91189.03

- Situl bisericii românești Înălțarea Domnului de la Nucșoara, cod RAN 91152.01
- Situl arheologic de la Peștera - Cetate, cod RAN 91189.02
- Ciocan neolitic la Peștera, cod RAN 91189.01

4.1 OBIECTIVE TURISTICE

⇒ **Centrul de Informare Turistică** înființat de Primăria comunei Sălașu de Sus, cu sprijinul Consiliului local, printr-un proiect finanțat prin Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală, având ca obiectiv promovarea destinației turistice Sălașu de Sus și Parcul Național Retezat. Centrul de Informare Turistică Sălașu de Sus se adresează vizitatorilor comunei Sălașu de Sus, dar și localnicilor care vor să-și cunoască mai bine comuna și posibilitățile de petrecere a timpului liber. Servicii oferite: Distribuirea gratuită de pliante, hărți și ghiduri turistice, informarea turistilor cu privire la obiectivele turistice de pe raza comunei și principale obiective din Tara Hategului. Acces gratuit la internet pentru informații de interes turistic.

⇒ **Acces facil în Masivul Retezat (cu sediul administrativ la Nucșoara – Sălașu de Sus) și Rezervația științifică "Gemelele". Parcul Național Retezat (PNR)**, primul parc național înființat în România, încă din 1935, se găsește în cea mai mare parte, pe teritoriul comunei Sălașu de Sus. PNR este singurul parc românesc care a fost primit în organizația PAN Parks. Obiectivele PAN Parks pentru PNR sunt: promovarea la nivel internațional a PNR și a zonelor adiacente pentru atragerea unui număr crescut de turiști în zonă; atragerea de investitori care să îmbunătățească infrastructura turistică din zona (ex. locuri de campare moderne) PNR este una din cele trei rezervații ale biosferei din România, fiind totodată primul parc românesc membru al Federației Europarc. Superlativele Retezatului: peste 80 de lacuri și tăuri, 20 de vârfuri de peste 2000 m, cel mai întins lac glaciatic din țară (Bucura 8,9 ha), cel mai adânc lac glaciatic din țară (Zănoaga 29m), păduri naturale întinse, 1/3 din speciile de plante ale României, plante și animale rare sau vulnerabile, 22 de specii de plante endemice (există doar în Retezat), Rezervația științifică „Gemelele”.

⇒ **Centrul de vizitare Nucșoara**, situat pe principala cale de acces în **Parcul Național Retezat (PNR)**, este primul centru de vizitare din România, construit pentru un parc național sau natural. În aceeași locație se găsește și sediul Administrației Parcului Național Retezat (APNR). În Centrul de vizitare, turiștii pot găsi informații diverse despre PNR și zonele înconjurătoare (informații despre trasee, reguli de vizitare, starea drumurilor, floră, faună, obiceiuri și tradiții ale locului chiar de la intrarea în parc). A fost construit un spațiu dedicat comunității locale pentru a fi folosit ca muzeu și pentru organizarea unor evenimente care să ajute la reînvierea tradițiilor zonei. Centrul este dotat cu o sală de conferințe și cu spații special dedicate educației copiilor, organizării de concursuri și expoziții tematice.

⇒ **Peștera „Gura cetatii” din satul Peștera** - obiectiv speologic deosebit din satul Peștera, al Parcului Național Retezat. Peștera din calcar aflata în satul Peștera este ușor accesibilă tuturor categoriilor de turiști.

⇒ **Lacurile, cascadele și tăurile glaciale** din Parcul Național Retezat

⇒ **Rezervația naturală "Fânațele cu narcise"**(20 ha) - Sălașu de Sus - Festivalul Narciselor

⇒ **Rezervația naturală "Vârful Poieni" de la Ohaba de Sub Piatră**, obiectiv cu elemente floristice remarcabile și rare (0,8 ha).

⇒ **Curtea nobiliară fortificată de la Sălașu de Sus** (Curtea cnezilor Cândreș) Curtea cnezilor Cândreș din Sălașu de Sus, județul Hunedoara, datează din secolul XV. Figurează pe noua listă a monumentelor istorice sub codul LMI: HD-II-m-A-03441.

⇒ **Cetatea cnezială de la Mălăiești** este un ansamblu de monumente istorice aflat pe teritoriul satului Mălăiești, comuna Sălașu de Sus. În Repertoriul Arheologic Național, monumentul apare cu codul 91143.01. Cetate cu turn donjon și incintă inelară din piatră, la care au fost adăugate ulterior 4 turnuri poligonale. Faza I – primele două decenii ale sec. XIV – donjon, înconjurat de incintă din piatră. Faza a II-a – donjonul supraînălțat și incinta supraînălțate. Faza a III-a – în jur de 1588 – adăugate cele 4 turnuri poligonale. Este abandonată în sec. XVII.

Proiectul “Restaurarea și reabilitarea funcțională a Cetății Mălăiești din Sălașu de Sus, în vederea introducerii în circuitul turistic”, a fost un proiect finanțat prin Programul Operațional Regional 2007-2013, în cadrul Axei prioritare 5 „Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului”, Domeniul de intervenție 5.1. „Restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, precum și crearea/modernizarea infrastructurilor conexe”, cod SMIS 16023, contract de finanțare nr. 3395/06.09.2012.

Tot în scop turistic a fost organizat și Festivalul Cetatii Medievale Malaiesti, eveniment creat pentru promovarea obiectivelor turistice din comuna, cu accent pe Cetatea Malaiesti, dar și promovarea produselor/producătorilor locali și a tradițiilor specifice zonei.

⇒ **Complexul tehnic din Peștera.** În cadrul proiectului de voluntariat “Salvăm trecutul pentru viitor” a fost reabilitat complexul tehnic tradițional din satul Peștera. Complexul din comuna Sălașu de Sus cuprinde două mori, un cuptor de var, dar și o vâltoare (sistem din lemn pentru spălat rufe, acționat de apă) sau “văioagă”, cum îi spun sătenii, strămoșa mașinii de spălat automate din zilele noastre, însă 100% ecologică. Aceste obiective amplasate de peste 100 de ani la marginea satului Peștera din Comuna Sălașu de Sus, sunt parte din moștenirea culturală a sătenilor.

În anul 2019 a fost inaugurată Poteca tematica „Muzica Naturii interpretată de piatră, lemn și apă”, un proiect realizat în parteneriat de Asociația social-culturală Salasana și

Fundatia pentru parteneriat ,finantat de MOL, cu participarea voluntarilor , a Scolii Salasu de Sus, in asociere cu Agentia de Dezvoltare economico-sociala Hunedoara si Primaria Salasu de Sus, in cadrul caruia se pune in valoare complexul tehnic, fiind deasemenea un proiect educativ cu informatii si experimente senzoriale dedicate tuturor celor care il parcurg.

⇒ **Noul traseu tematic în cadrul Geoparcului International UNESCO Tara Hategului. Traseul amenajat are o lungime de opt kilometri pe ruta Sînpetru – Ohaba Sibîşel – Nucşoara** şi putea fi parcursă pe jos, cu bicicleta şi, parţial, cu maşina, iar de-a lungul ei vizitatorii vor putea străbate locurile în care, în urmă cu circa 120 de ani, Ilona Nopcsa, sora celui dintâi cercetător al dinozaurilor din Ţara Haţegului, Franz Nopcsa, descoperea primele fosile de dinozaur. Dar, în drumul lor, turiştii vor mai putea zăbovi şi la centrele de vizitare Casa Dinozaurilor Pitici, Casa Tradiţiilor şi Centrul de vizitare al Parcului Naţional Retezat de la Nucşoara, vor putea admira Biserica din satul Sînpetru, câmpurile cu granit, peisaje, habitate specifice, arhitectura locală şi **vor afla cum se gospodăreau oamenii pe baza resurselor naturale vizitând Complexul tehnicii populare din satul Peştera – Comuna Sălaşu de Sus.**

⇒ **Zona de agrement Cârnic** (Cabana Cascada, Cabana Codrin, etc.)

⇒ **Complexul Turistic Pietrele** ce reprezintă una dintre cele mai importante porti de acces din Muntii Retezat. Complexul este situat la o altitudine de 1480m pe Valea Stanisoara (in apropiere de confluenta cu Valea Pietrele).

⇒ **Cascada Lolaia** - situată în partea nordică a munţilor Retezat, Cascada Lolaia este una dintre cele mai frumoase obiective din Retezat. Este accesibilă din traseul Ohaba-Pietrele - cu maşina până la Cârnic - marcat cu bandă albastră. Cascada Lolaia se află la altitudinea de 1050 m, în valea Nucşoara care a colectat apele pârâurilor: Pietrele, Valea Rea, Stânişoara şi Galeşu.

⇒ **Ruinele Podului roman de la Ohaba de Sub Piatră**

⇒ **Cimitirul Eroilor – Râul Alb si mausoleul ridicat in 1920 in cinstea acestora;**

⇒ **Biserica „Iobagilor”** cu hramul Sf. Apostoli Petru şi Pavel din satul Sălaşu de Sus, construcţie din secolul al XVIII-lea;

⇒ **Biserica de zid "Înălţarea Domnului"** din satul Nucşoara, construcţie din secolul al XVIII-lea, (monument istoric);

⇒ **Biserica de zid "Pogorârea Sfântului Duh"** din satul Paroş, construcţie din secolul al XV-lea, (monument istoric);

⇒ **Biserica Parohială Reformată din satul Râu Alb**, construcţie din secolul al XV-lea, (monument istoric);

⇒ **Biserica de zid (Biserica din uliţa mare) "Sfinţii Atanasie şi Chiril"** din satul Sălaşu de Sus, construcţie din sec.XV-XVI, de tip navă, cu un turn-clopotniţă pe latura de vest. Biserica a fost transformată în secolul al XIX-lea; (monument istoric);

Memoriu de prezentare a comunei Sălaşu de Sus

⇒ **Biserica “Nemeșilor”** din Sălașu de Sus, construcție din secolul al XVIII-lea, (monument istoric).

4.2 TRASEE CICLISM

Numeroasele drumuri județene și comunale, la care se adaugă și o generoasă rețea de drumuri forestiere, oferă pasionaților de cicloturism și mountain biking numeroase variante de trasee, de la plimbări ușoare, la unele cu grad de dificultate mărit.

Tara Hațegului și implicit satele comunei Salasu de Sus sunt tranversate de trasee de cicloturism bine marcate, primele trasee omologate de acest gen la nivel național, demersuri realizate de Asociația de turism Retezat, din care face parte ca membru și Primăria comunei Salasu de Sus.

- Sălașu de Sus – Bărăștii Hațegului – Săcel – Sâmpetru – Sibișel – Ohaba Sibișel – Nucșoara – Mălăiești – Sălașu de Sus. Traseu mediu, care se poate realiza în 3 ore. Distanța parcursă: 26,8 km.
- Sălașu de Sus – Mălăiești – Cetatea Mălăiești – Piatra Măței – Coroiști – Paroș – Zăvoi – Sălașu de Sus. Traseu greu, care se poate realiza în 4 – 5 ore. Distanța parcursă: 22 km.
- Sălașu de Sus – Paroș – Coroiști – Râu Alb – Zăvoi – Sălașu de Jos – Sălașu de Sus. Traseu ușor, care se poate realiza în 2 ore. Distanța parcursă: 16,7 km.
- Centrul PNR – Nucșoara – Viaduct Nucșoara – Ohaba Sibișel – Sibișel – Valea Dâljii – lângă barajul Ostrov – Unciuc. Traseu mediu, moderat ce poate fi parcurs în 4-5 ore.

4.3 TRASEE TURISTICE

- Pentru iubitorii de drumeții, zona se dovedește a fi extrem de generoasă. Se pot face trasee urmând unul dintre următoarele marcaje:

Bandă albastră:

- a) Ohaba de Sub Piatră – Cârnic. Traseu ușor, care se poate realiza în 6 ore.
- b) Cârnic – Cabana Pietrele. Traseu ușor, care se poate realiza în 1,30 – 2 ore.
- c) Cabana Pietrele – Cabana Gențiana. Traseu ușor, care se poate realiza în 1 – 1,30 ore.
- d) Cabana Pietrele – Cabana Gențiana – Șaua Bucurii – Lacul Bucura. Traseu ușor, care se poate realiza în 3 – 4 ore.

e) Cabana Pietrele – Cabana Gențiana – Curmătura Bucurii – Lacul Bucura – Poiana Pelegii – Șaua Plaiu Mic – Cabana Buta – Câmpu' lui Neag. Traseu greu, care se poate realiza în 10 – 12 ore.

Bandă albastră + Bandă Roșie (din Curmătura Bucurii până pe Vârful Peleaga):

Cabana Pietrele – Cabana Gențiana – Curmătura Bucurii – Lacul Bucura - Vârful Peleaga. Traseu greu, care se poate realiza în 4 – 5 ore.

Bandă galbenă:

Cabana Pietrele – Creasta Lolaia – Vârful Retezat. Traseu mediu, care se poate realiza în 4 – 5 ore.

Triunghi albastru:

Cabana Pietrele – Lacul Stînișoara – Șaua de Vară – Vârful Retezat. Traseu mediu, care se poate realiza în 4 – 4,30 ore.

Triunghi roșu:

a) Cabana Pietrele – Lacul Galeșu – Șaua Vârfului Mare – Vârful Mare. Traseu mediu, care se poate realiza în 4 – 5 ore.

b) Cabana Pietrele – Tău dintre Brazi. Traseu mediu, care se poate realiza în 2 – 3 ore (pe varianta de la indicator-marcaj cu punct roșu).

Cruce Albastră:

Cabana Pietrele – Șaua Lolaia – Complex Râușor. Traseu mediu, care se poate realiza în 2 – 3 ore.

- Datorită frumuseții și istoriei bogate a zonei, comuna Salasu de Sus a fost cuprinsă în anul 2021 în Traseul turistic **Via Transilvanica**, traseu care va parcurge o mare parte din satele comunei. **Via Transilvanica** își propune astfel să unească Transilvania cu Dunarea și Bucovina într-un traseu de peste 1000 km care va putea fi parcurs cu bicicleta, la pas sau calare.

5. STRATEGII DE DEZVOLTARE

În ceea ce privește activitatea administrației publice locale în domeniul dezvoltării turismului, precizăm că, prin Strategia de Dezvoltare a Comunei Sălașu de Sus, sunt prevăzute măsuri în acest sens, după cum urmează:

- Lucrări de întreținere și reparații la monumentele istorice
- Amenajări de vizitare turistică a siturilor arheologice
- Marcare circuite turistice care să cuprindă obiectivele turistice din comună
- Modernizarea și construcția infrastructurii adecvate pentru practicarea sporturilor (terenuri sportive, inclusiv bazine de înot, amenajări pentru sporturile de iarnă, etc)
- Modernizarea și amenajarea de parcuri tematice (pentru copii, de distracții, etc.)
- Înființarea, amenajarea spațiilor publice de recreere pentru populația rurală (parcuri, spații de joacă pentru copii, terenuri de sport, piste de biciclete);
- Reabilitarea, modernizarea și dotarea aferentă a muzeelor și altor așezăminte culturale, în vederea promovării patrimoniului cultural imaterial;
- Crearea/ modernizarea/ extinderea infrastructurii de cazare și de agrement turistic de toate tipurile;
- Valorificarea potențialului turistic montan prin: marcaje, amenajare de trasee și refugii montane;
- Amenajarea infrastructurii pentru practicarea turismului de aventură;
- Construirea/ modernizarea căilor de acces la principalele obiective turistice.
- Conservarea patrimoniului și a obiectivelor turistice naturale;
- Crearea unor branduri culturale și turistice proprii;
- Elaborarea de studii și analize privind turismul și cultura în Comuna Sălașu de Sus;
- Înființarea unor asociații / clustere pentru promovarea și dezvoltarea turismului, a culturii și a artei;
- Exploatarea și dezvoltarea tipurilor de turism cu potențial: ecoturism și turism activ, etc. Dezvoltarea și promovarea ecoturismului și a turismului activ;
- Promovarea obiectivelor și valorilor locale la diverse târguri de turism;
- Crearea și promovarea unei agende a evenimentelor pentru fiecare sezon;
- Formarea profesională a personalului care activează în domeniul turismului, în vederea creșterii calității serviciilor;
- Amenajarea traseului VIA TRASNILVANICA (în lucru);

- Crearea unor soluții TIC de management al destinațiilor turistice;
- Realizarea de acorduri și parteneriate cu operatorii de turism străini;
- Promovarea comunei la târgurile de turism naționale și internaționale;
- Crearea și valorificarea unor circuite turistice tematice și a unor produse turistice cu specific local.

*

Potrivit HG nr. 852 din 13 august 2008 pentru aprobarea normelor și criteriilor de atestare a stațiunilor turistice, se atestă ca stațiune turistică de interes național sau local, după caz, localitatea ori partea unei localități care dispune de resurse naturale și antropice și care îndeplinește cumulativ, pentru una dintre categorii, criteriile prevăzute în anexa nr. 1.

Având în vedere cele prezentate mai sus, considerăm că localitatea Sălașu de Sus poate primi statutul de stațiune de interes local întrucât facilitățile enumerate se adesează iubitorilor de drumeții, practicanți ai unui turism montan, care doresc să se bucure cu adevărat de bogățiile naturale ale zonei.

De asemenea, menționăm că localitatea noastră îndeplinește și criteriile prevăzute în Anexa 4 a HG 852/2008, după cum vom comunica ulterior.

Astfel, vă solicităm să luați în considerare declararea comunei Sălașu de Sus ca stațiune turistică de interes local, urmând ca administrația noastră să vă comunice informațiile și documentele necesare acestui demers.

Vă mulțumim.

Cu deosebită considerație,

Ioan VLAD,
Primarul Comunei Sălașu de Sus